

Arvamus¹ perekonnaseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja tsiviilseadustiku üldosa eelnõu (eestkoste seadmise muudatused) väljatöötamiskavatsusele

Nõustuda ei saa VTK-s väljapakutud alternatiividega (1. ja 3.), mis seoksid teovõime piiratuse ja eestkoste seadmise vajaduse mh isikule pandud diagnoosiga.

Haiguse diagnoosimine on pikk protsess, mis nõuab tihedat ja produktiivset koostööd meditsiiniuasutuse ja patsiendi vahel ning erinevate vaatluste, uuringute jms läbiviimist pikema aja vältel. Seega võib isikule eestkoste seadmise sidumine isikule diagnoosi määramisega pikendada isikule vajaliku abi (eestkoste) andmist. Kuid mis veel olulisem, kui muuta TsÜS § 8 lg t 2 viisil, et isikul on piiratud teovõime vaid juhul, kui tal on diagnoositud „F-diagnoos“, mille tõttu ta ei suuda kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, jätab see vajaliku kaitseta kõik need inimesed, kellel ei ole (veel) diagnoositud „F-diagnoosi“, kuid kellel on psüühikahäire, intellektipuue vm vaimse tervise häire, mille tõttu ta ei saa oma tegude tähendusest aru ega suuda arukalt tegutseda ning on seepärast teinud mitmepoolse tehingu, testamendi, mis senises praktikas oleks tühine (TsÜS § 10 , § 11), kuid esimese ja kolmanda alternatiivi käiku minemisel ei oleks (sest isikul ei ole veel „F-diagnoosi“). Lisaks on selliselt oht, et õigusemõistmine liigub kohtutelt meditsiiniuasutustele, mis on kahtlemata vastuolus põhiseadusega.

Problemaatiline on kavatsus vähendada eestkostemenetluses tellitavate psühhiaatriliste ekspertiiside arvu seeläbi, et asendada teatud juhtudel psühhiaatri eksperdiarvamus muu arsti (nt perearsti) eksperdiarvamusel. Kas meditsiiniliste eriteadmisteta kohus oskab ekspertiisi määramise otsustamise etapis hinnata, kas tegemist on nn lihtsama eestkosteasjaga, mille puhul on piisav muu arsti eksperdiarvamus, või on tegu keerulisema ja piiripealse juhtumiga ning vajalik on just psühhiaatri arvamus? Seda enam, et isikule eestkoste seadmine piirab oluliselt isiku põhiõigusi (nt õigus vabale eneseteostusele, eraelu puutumatusele) ja peaks seepärast olema võimalik üksnes reaalse vajaduse korral.

¹ Riigikohtu arvamus ei väljenda Riigikohtu siduvat seisukohta. Riigikohus kujundab siduvaid seisukohti ainult kohtuasjade menetlemisel Riigikohtus.